

КІЛЬКІСНІ ТА ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ КРАДІЖОК, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬСЯ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

ПРИХОДЬКО Андрій Андрійович - фахівець Донецького юридичного інституту МВС України

УДК 343.851 (477)

У статті робиться висновок про досить стійкі особливості злочинності у сільській місцевості і, зокрема, розкрадань державного або колективного майна. Встановлено, що у структурі загальнокримінальної майнової злочинності села відсоток розкрадань державного та суспільного майна в два рази вище, а відсоток крадіжок особистого майна в 1,5 рази нижче у порівнянні з відсотком цих злочинів в структурі міської злочинності. На селі вище відсоток умисного знищення або пошкодження майна і нижче відсоток шахрайства.

Ключові слова: крадіжка, сільська місцевість, запобігання, кримінологічна характеристика

Географічний розподіл сільської злочинності практично співпадає із загальним розподілом злочинності в Україні: найбільша кількість крадіжок у 2006 році була зареєстрована у Донецькій і Дніпропетровській областях та м. Києві; найменше у Закарпатській, Івано-Франківській та Рівненській областях [1, с. 108]. Диференційний підхід до вивчення територіальних відмінностей злочинності обумовлений об'єктивно існуючою різноманітністю поселень, в основі якої лежать виробничо-економічні, соціально-демографічні, культурно-історичні відмінності, які визначають існуючу «систему розселення» [2, с.217-218]. В цьому зв'язку, доцільно, на наш погляд, зупинитись на понятті «сільська місцевість».

У найбільш загальноживаному варіанті у «радянській» географії під сільською місцевістю розуміли всю населену територію

країн та регіонів, що знаходиться поза межами міських поселень, з її природними та перетвореними людиною (антропогенними) ландшафтами, населенням та населеними пунктами [3, с. 273]. Зауважимо, що аналогічне визначення цього поняття наводиться і в сучасному російському виданні «Народонаселение. Энциклопедический словарь»- [4, с.424] в якому лише конкретизується, що населені пункти, що включаються до сільської місцевості, належать до категорії сільських. В науці і на практиці не має єдиного підходу визначення понять «село», «сільська місцевість». В літературі село розглядається як одна із форм організації соціального поселення, в рамках якого на основі певних зв'язків і відносин між людьми формується специфічне соціальне утворення – сільська соціально-територіальна спільність. Терміни «сільце» і «село» часто використовується для позначення видів сільських населених пунктів. Проте, при цьому конкретний зміст їх особливостей не розкривається, не вказується, яка сукупність поселень їм відповідає.

У вузькому розумінні село – це тип поселення, жителі якого зайняті переважно у сільському господарстві, а сільська місцевість – територія, що знаходиться під юрисдикцією сільських Рад народних депутатів. У вітчизняному великому тлумачному словнику сучасної української мови село трактується як населений пункт (звичайно великий) неміського типу, жителі якого займаються переважно обробіткою землі [5, с.1305]. В документах Організації з економічного

співробітництва і розвитку (ОЕСР) сільська місцевість чи сільський регіон визначається як сукупність людей, території та інших ресурсів суспільного ландшафту і малих населених пунктів за межами безпосередньої сфери економічної діяльності великих міських центрів. Густота населення в межах таких територій складає до 150 осіб/км² (за визначенням Євросоюзу до 100, 150 осіб/км²) [6, с.70]. Отже, більшість учених акцентують увагу на тому, що особливість сільської місцевості полягає в тому, що особи, які проживають на цій території займаються сільським господарством, а сама місцевість має незначні та обмежені розміри.

С.О. Ковальов відносить до сільської місцевості всю населену територію країни, району, області, що знаходиться поза межами міст з її природними умовами та ресурсами, сільське населення та матеріалізовані наслідки попередньої праці людей (різноманітні основні фонди) на цій території межами міських поселень та все населення і основні фонди, що знаходяться на цій території [7, с.235]. В контексті визначених поглядів, на нашу думку, більш повно сутність поняття «сільська місцевість» відображає таке визначення: сільська місцевість – це історично сформована в єдності з містами природно-соціо-економічна територіальна спільність, що отримала розвиток поза межами міських населених пунктів, характеризується специфічною компонентною, функціональною та функціонально-територіальною структурою і виконує загальні та специфічні функції у розвитку суспільства [8, с.5]. Окремий інтерес викликає такі поняття як: «село» та «сільське поселення», які, на думку вчених, – також значно відрізняються один від одного.

В кримінологічній літературі широке розповсюдження отримало поняття «сільське поселення», до якого відносять населені пункти, жителі яких зайняті головним чином сільським господарством, а головним джерелом задоволення їх потреб є прибутки, які отримують від сільськогосподарської праці. Виходячи з цього, пропонується поселення аграрного сектора називати селом, а їх сукупність – сільськими поселеннями, сільською місцевістю [9, с.7]. Сільське поселення (село) – поселення з переважно

сільською забудовою і сталим складом населення й чисельністю до 5000 жителів, які в більшості зайняті у сільському, лісовому та рибному господарстві, народних промислах, первинній переробці сільськогосподарської й рибної продукції [9, с. 9].

Таким чином, на нашу думку, більш правильним та об'ємним поняттям в межах нашого дослідження є поняття «сільська місцевість», яка може бути визначена як: територіальна одиниця, яка має обмежену місцевість та чисельність населення. Особливістю сільської місцевості є те, що саме остання є рушійною силою для розвитку аграрного сектору економіки шляхом удосконалення сільського господарства. В цьому контексті цікавим також є визначення злочинів, які вчиняються на такій місцевості.

Одним із перших, хто звернув увагу на необхідність вивчення сільської злочинності в 70–80-ті роки був Ю.М. Антонян, який, не тільки дослідив стан сільської злочинності, але в своїх роботах він зауважував, що профілактичні заходи, які проводяться в місті на більш високому якісному рівні, ніж на селі. Тут ця робота не завжди враховує історично обумовлені особливості психології, культури і світогляду сільського жителя, а також специфіку сільського способу життя. Автор запропонував створити систему профілактики злочинів в сільській місцевості, яка б забезпечила комплексний вплив на сільську злочинність [10, с.25]. Серед робіт, присвячених сільській злочинності, заслуговує на увагу робота російського науковця М.П. Клейменова «Изучение и профилактика преступности в сельской местности аппаратами уголовного розыска», яка вийшла в 1983 р. і стала виданням, яке залишило помітний слід у вивченні даного виду злочинності. Її автор підкреслював, що основою для існування особливостей сільської злочинності є те, що в економіці того чи іншого району головне місце займає сільськогосподарське виробництво, саме тому тут найбільше характерні крадіжки і розкрадання худоби, птиці, кормів. Він визначає сільську злочинність як сукупність усіх злочинів, які вчиняються в сільських поселеннях як місцевими жителями, так і приїжджими, і які володіють особливостями

сільського укладу життя і взаємовідносин в сільських населених пунктах [11, с. 18].-- Рівень крадіжок на підприємствах сільського господарства є високим у зв'язку із тим, що часто такі підприємства не мають достатньої охорони, а на працівників рідко падає підозра про вчинення злочину. Такий стан справ є рушійною силою для злочинців, які свої крадіжки можуть також приховувати шляхом підпалів, ініціювання проникнень зі зламом тощо.

Серед сучасних досліджень сільської злочинності заслуговує на увагу дисертаційне дослідження російського науковця О. В. Сорокіна, який визначає сільську злочинність як сукупність усіх злочинів, що скоюються в сільській місцевості як місцевими, та і приїжджими, які мають специфіку, що витікає з особливостей сільського укладу життя та взаємовідносин між сільським населенням. За дослідженням вченого, сільська злочинність має яскраво виражений маргінальний характер, що проявляється в низькому загальноосвітньому рівні злочинців (вищу і неповну вищу мали лише 2,6%), високому ступені алкоголізації (51,7% %), низькому ціновому порозі крадіжок (до 1 тис. крб. – 56,9%), паразитичному способі життя, відсутності будь-якої певної професії, постійного місця роботи (52,5%) [11, с. 16]. Явище маргіналізації присутнє і для сільської місцевості в Україні. На нашу думку, явище маргіналізації сільського населення прямо пов'язане із соціально-економічною ситуацією, що склалася в сільськогосподарському секторі економіки. Більш детально це питання нами розглядатиметься далі.

Як зауважує О.Б. Сорокін, високий рівень злочинів, скоєних в сільській місцевості у складі групи – 17,1%. Це в основному пов'язано з особливістю викрадених предметів: значна вага і об'єм, якісними особливостями, обумовленими необхідністю виконання трудоміких операцій (насіння соняшнику, зернові культури, птиця, худоба і т. п.), а також із транспортуванням викраденого (35,9%). Як правило, це групи в кількості до трьох і більше чоловік і в їх склад входять – брати, дружини, діти та інші близькі родичі. Структура злочинності в сільській місцевості має специфіку за напрямком злочинних

посягань. Для сільської злочинності більш характерна загальна корислива направленість (40%), з переважанням крадіжок в місцях проживання або прилеглих територіях на об'єктах підприємств агропромислового комплексу: склади, ферми, гаражі та інші місця зберігання (41,6%), а також літні вигули для великої рогатої худоби, пасовиська, фермерські та присадибні ділянки громадян (31,3 %). Предметами крадіжок в основному є сільськогосподарська продукція, малоцінні речі, предмети, інструмент, украдені речі частіше використовують для власних потреб (68,4%). Крадіжки в сільській місцевості в більшості випадків здійснюються у вечірній час (53,3%) [11, с. 17]. Всі ці особливості крадіжок в сільській місцевості можуть бути пояснені специфічним способом життя її населення, частою відсутністю останніх вдома тощо.

Результати проведеного аналізу кримінологічних досліджень вітчизняними науковцями у різні часи дозволяє зробити висновок про досить стійкі особливості злочинності у сільській місцевості і, зокрема, розкрадань державного або колективного майна. Не можна залишити без уваги й ретроспективні показники кількісної характеристики сільських крадіжок. Відтак, у 1991 році в Україні на 100 тис. міського населення у віці 14–59 років було зареєстровано близько 200 крадіжок, а в селі – понад 260 (середній показник по Україні по злочинності за цей період складав 667 злочинів на 100 тис. чол. населення). Відмічені тенденції злочинності в сільській місцевості за 1991–1994 рр. не тільки збереглися, але й стали ще більш тривожними [12, с.146-152]. За кримінологічним дослідженням В. Сюрвачика, основний статистичний масив загально кримінальної майнової злочинності складають крадіжки майна (96,2% – в місті і 96,4% – на селі) [13, с. 43].

Аналізуючи склад загальнокримінальної злочинності, слід відмітити поступове зниження цього показника протягом 2004–2006 рр. Таку тенденцію до зниження рівня загальнокримінальної злочинності корисливої спрямованості можна дослідити починаючи з 1996 року (зниження на 5,8%) до 2000 року. Починаючи з 2000 року спо-

стерігається незначне збільшення цього показника на 1,9% від попереднього року, що в цілому не вплинуло на тенденцію до зниження цього виду злочинності. Лише у 2003 році відбулося значне зростання показників всіх зареєстрованих злочинів загально-кримінальної спрямованості, що було пов'язане не із сплеском злочинності в Україні, а зі змінами форм звітності злочинності в ОВС. Це підтверджується поступовим зниженням злочинності за цим показником у подальші роки, особливо показовими були: 2004 рік – кількість загально кримінальних злочинів проти власності зменшилась на 10,3% (317443 злочинів проти 353909 у 2003 році), у 2005 році відбулося подальше зниження зареєстрованих злочинів а 12,3%, а у 2006 – на 22,5% [1, с.104-105]. У структурі загально-кримінальної майнової злочинності села відсоток розкрадань державного і суспільного майна в два рази вище, а відсоток крадіжок особистого майна – в 1,5 рази нижче у порівнянні з відсотком цих злочинів в структурі міської злочинності. На селі вище відсоток умисного знищення або пошкодження майна і нижче відсоток шахрайства. З 2001 р. по всіх розглянутих нами показникам йде приріст, що склав більше 20%. Умови міського життя (особливо в обласних і великих промислових центрах) порівняно до зазначеної категорії злочинів більш криміногенні, ніж умови життя в сільській місцевості.

Кримінологічні дослідження показали, що останніми роками питома вага крадіжок майна в сільському господарстві зростає. Однією з основних особливостей злочинів проти власності в сільській місцевості є розкрадання урожаю. Не дивлячись на активну боротьбу з ними правоохоронних органів рівень цього виду розкрадань залишається досить високим. Вибіркові дослідження показують, що із загального числа розкрадань урожаю 43,4% вчиняють з складів і сховищ; 42,2% – безпосередньо з полів, з садів; 14,4% – вчиняються водіями при транспортуванні ними нового урожаю; 61,5% – всіх розкрадань вчинені з використанням державного, суспільного і особистого транспорту. Шосту частину крадіжок за ч. 3 ст. 185 КК України становлять крадіжки з дачних і садових бу-

диночків, як правило, вони погано охороняються або взагалі не охороняються [13, с. 45].

Прикладом даного виду крадіжки може стати вирок від 07.04.2015 року Лебединського районного суду Сумської області по справі № 580/399/15-к, провадження 1-кп/580/51/15 відповідно до якого осіб засуджено за вчинення злочину, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України за наступних обставин: *особи за попередньою змовою між собою, з метою незаконного збагачення і викрадення чужого майна о 15 год. 00 хв. 20 листопада 2014 року, маючи при собі металеву монтировку прийшли до неогороженого дачного будинку, який розташований на території земельної ділянки, де переконавшись у непомітності своїх дій, діючи узгоджено та разом, проникли на територію цієї ділянки та умисно, таємно, у відсутності інших осіб, залізли на дах дачного будинку і зняли з нього 6 металевих листів розміром 1,45 м. х 1,6 м. вартість яких згідно висновку судової товарознавчої експертизи № 67 від 20.02.2015 року становить 60 грн. за кожен, поклали їх біля вказаного будинку і підійшовши до його вікна, зірвали з нього металеві ґрати розміром 45 см. х 50 см., вартість яких згідно висновку тієї ж експертизи становить 60 грн. Після цього, виявивши, що у покрівлі дачного будинку маєтся отвір обвинувачені проникли через нього в середину будинку, звідки витягли килим розміром 1,65 м. х 1,20 м. коричневого кольору, вартість якого згідно висновку судової товарознавчої експертизи-№ 67 від 20.02.2015 року становить 150 грн.; шерстяну ковдру світло-зеленого кольору, вартість якої згідно висновку тієї ж експертизи становить 60 грн., сапу, вартість якої згідно висновку тієї ж експертизи становить 25 грн., сокиру із дерев'яним руків'ям, вартість якої згідно висновку тієї ж експертизи становить 35 грн., оцинковане відро об'ємом 12 л, вартість якого згідно висновку тієї ж експертизи становить 3 грн., винесли вказане майно за межі належної території земельної ділянки, а в подальшому розпорядилися ним на власний розсуд, завдавши своїми діями матеріальну шкоду на суму 813 грн. 00 коп. Зазначені дії особи повторювали кілька разів [15].*

Одна з особливостей сільської злочинності – її сезонність. Так, відомо, що найбільш поширені розкрадання зерна, овочів, фруктів і інших продуктів сільського госпо-

дарства, які вчиняються в основному в період прибирання; розкрадання паливно-мастильних матеріалів вчиняються головним чином під час прибирання і посіву і т.д. Частіше, ніж в місті, в сільській місцевості вчиняються групові злочини. Причому таке співвідношення викликане в основному великим числом злочинів, що вчиняються в сільській місцевості групами неповнолітніх. Якщо серед осіб, які вчинили злочини в промислових містах, в групі їх вчиняло 28,4%, в агропромислових районах – 35,5%, то в сільських районах – 49,9% всіх злочинців. Вище на селі і відсоток осіб, що вчинили злочини в стані сп'яніння – понад 30%.

Рівень рецидиву в сільській місцевості нижчий, ніж в місті. За вибірковими даними, відсоток осіб, які раніше вчиняли злочини, в загальній масі злочинців на селі значно нижче – 18,2%, ніж в агропромислових районах – 23,4% і промислових містах – 37,2%. Проте залежно від чисельності проживаючих в районі осіб, які раніше вчиняли злочини, це співвідношення різко міняється [13, с. 45]. Основна маса крадіжок, які скоїли раніше засуджені, приходиться на об'єкти підприємств в АПК. Проте, в останній час в якості безпосереднього об'єкта крадіжки стали виступають різні форми власності. Час крадіжок, як правило пізній вечірній і нічний (87,3%). Збували викрадені речі через посередників. Отримані кошти в більшості випадків використовували для купівлі спиртних напоїв і продуктів харчування. Майже кожен другий рецидивіст (49,2%) в момент скоєння злочину знаходився в стадії алкогольного оп'яніння [13, с. 45].

Розкрадання майна в сільській місцевості, в основному, вчиняються в дрібних і середніх розмірах, в особливо крупних розмірах розкрадання складають близько 20,8%. Викрадаються сільськогосподарська продукція, продукти рільництва і садівництва, худоба і продукція тваринництва, паливно-мастильні і будівельні матеріали, сільськогосподарський інвентар, а також грошові кошти. Збиток, що заподіюється розкраданнями в сільському господарстві, складає 18% від суми всього збитку, який заподіюється розкраданнями. В залежності від предмету та його місцезнаходження крадіжки індиві-

дуального майна можуть вчинятись із житла (будинок, дача, комора); господарських приміщень (гараж, сарай, сінник); присадибних ділянок, полів. Нерідко місцем злочину на селі стають торговельні точки, сільські кафе. Торговельні точки у сільській місцевості завжди були ласим місцем для злодіїв. Любителів наживи приваблює у сільських магазинах відсутність належної охоронної системи та подекуди такі споруди не мають навіть ґрат на вікнах та надійних дверей. Із таких крамниць злодії виносять увесь цінний товар та гроші.

Так, відповідно до вироку Радивилівського районного суду Рівненської області від 12.10.2012 р. по справі № 1714/559/12 особу було засуджено за вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 185 КК України за наступних обставин: *13.03 2012 року приблизно о 20.00 год. підсудна, перебуваючи біля кафе «Зустріч» на вул. Берестецькій в с. Козин Радивилівського району, з корисливих мотивів шляхом вільного доступу викрала велосипед марки «Мінськ» зеленого кольору, який стояв біля приміщення кафе, вартістю 441 грн.48 коп., що належав потерпілому, чим заподіла останньому матеріальну шкоду на згадану суму. З викраденим з місця події зникла. Допитана в судовому засіданні підсудна повністю визнала свою вину у скоєнні даного злочину і дала детальні покази по справі. Показала, що у вказаний день і час вона знаходилася біля кафе «Зустріч» і перебувала в нетверезому стані. Побачивши біля кафе велосипед зеленого кольору марки «Мінськ» викрала його і поїхала додому. Наступного дня дільничний інспектор міліції вилучив у неї даний велосипед повідомивши що він викрадений. Викрадаючи велосипед вона вважала, що це її велосипед, оскільки свій велосипед вона залишила біля кафе. Щиро розкаюється у скоєному. Потерпілий в судовому засіданні показав, що ввечері 13.03.2012 року він разом із знайомим зайшов в кафе «Зустріч» в с. Козин, а власний велосипед марки «Мінськ» зеленого кольору залишив на площадці біля кафе. Вийшовши з кафе через деякий час виявив, що велосипед викрадено. Інших велосипедів в той час біля кафе не було. Він звернувся з заявою до дільничного інспектора міліції і через декілька днів дільничний в приміщенні сільської ради повернув йому його велосипед. Претензій матеріального і мо-*

рального характеру він до підсудної не має і просить її суворо не карати [14].

Актуальність крадіжок біля сільських кафе, на нашу думку, може бути пояснена тим, що особи в таких закладах часто знаходяться в стані алкогольного сп'яніння, рівень їх уваги знижується, що спрощує злочинцям задачу. Тобто в такому випадку можна казати про віктимність.

Більшість крадіжок у сільській місцевості вчиняються шляхом вільного доступу. Це пояснюється тим, що місцеві жителі залишають відкритими приміщення будинку, комори, гаражу, сараю та інших приміщень, що уможлиблює вільний доступ злочинця до предмету посягання. Іноді запираючим пристроєм на дверях може бути палиця, совок, віник, навісний замок, але в незачиненому вигляді. І при цьому будинок без нагляду може так залишатись упродовж дня. Така поведінка жителів провокує самих злочинців на вчинення злочину, оскільки останні, враховуючи режим роботи та відпочинку сільського жителя, розуміють про можливість вільного доступу до приміщення в певний проміжок часу [15, с. 264]. Проте, в сільській місцевості вчиняються крадіжки і з проникненням в будівлю.

Так, відповідно до вироку Голованівського районного суду Кіровоградської області від 14.06.2013 по справі № 386/587/13-к, провадження № 1-кп/386/45/13 особу звинувачено у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України за наступних обставин: *25 січня 2013 року близько 11 години підсудний шляхом вільного доступу, через відчинені двері, проник в середину будинку належного потерпілому, в якому у той час ніхто не проживав, звідки таємно викрав двополі міжкімнатні двері, виготовлені з дерева вартістю 437 грн. 50 коп., згідно висновку експерта № 23 від 29.01.2013 року. Після чого підсудний з місця вчинення злочину зник, викрадене повернув на свою користь, тим самим потерпілій завдав матеріальних збитків на вказану суму. Допитаний в судовому засіданні підсудний свою вину у вчиненні таємного викрадення чужого майна (крадіжка), поєднана з проникненням у житло не визнав та пояснив, що влітку 2012 року він прибув до смт. Вільшанка Кіровоградської області, де поселився в пустий будинок. В подальшому з*

власником даного будинку він домовився і той дозволив йому мешкати в даному будинку. В даному будинку не було ні вхідних ні інших дверей. В січні місяці 2013 року він ідучи від своїх знайомих, яким допомагав рубати дрова до будинку в якому мешкав побачив покинутий будинок. Підійшовши до даного будинку він побачив, що вхідні двері в будинок були не зачинені ні на які не-будь забори. Біля даного будинку не було ніяких споруд та огорожі, тобто дане домоволодіння було в запустінні. В даному будинку не було нічого цінного, а лише були дерев'яні двері між кімнатами. 25 січня 2013 року близько 11 годин він вирішив піти до даного нежилого будинку на його погляд, і подивитись на дерев'яні двері, оскільки в будинку в якому він мешкав дверей не було. Для цього він взяв з собою рулетку щоб заміряти ті двері. Прийшовши до даного покинутого будинку він відчинив двері, зайшов в середину будинку, де прихожій заміряв розміри двополих дерев'яних дверей і з'ясувавши, що їх можна встановити в будинку де мешкав, зняв їх та переніс до місця свого проживання. В подальшому він за допомогою сокири підстргував їх, оскільки вони не підходили по розміру та встановив ті в будинку [14].

Якщо говорити про час вчинення крадіжки, то більшість крадіжок вчиняється у період з 18 до 24 години. У ранковий час, а саме з 6 до 12 години об'єктом посягання являються будинки, з яких викрадають гроші, домашні та особисті речі. У нічний час характерним є вчинення крадіжок із сараїв, комори чи гаражу. Причиною цього є те, що приміщення для тримання худоби та домашніх тварин не зачиняються. Тому цей вид крадіжки є досить поширеним у сільській місцевості. Єдиною перешкодою для злочинця може бути собака. Ще одним видом крадіжки індивідуального майна в сільській місцевості є крадіжка з присадибної ділянки, з пасовиська. Вчиняється цей вид крадіжки в нічний час. З пасовиська – злочинці викрадають худобу (велику рогату та малу рогату) та коней. Час вчинення крадіжок із пасовиська – з 9 до 11 години та з 16 до 18 години, що пов'язано із часом випасання тварин [13, с. 48].

Значна частина розглянутих по ст. 185 КК України злочинів (85,9%) вчиняються в тому ж населеному пункті, де проживають самі злочинці. І це цілком зрозуміло, оскільки

ки попередньо вибрати об'єкт крадіжки, вивчити розпорядок дня мешканців, їх матеріальне становище, навколишнє оточення набагато легше жителю цього ж району. Звідси першочергове завдання працівників ОВС полягає в тому, щоб систематично виявляти серед місцевого населення тих, хто має намір скоїти крадіжку, встановлювати факти приготування до неї, вживати відповідних заходів до її запобігання і розкриття. Складність розкриття крадіжок з житла полягає в тому, що 95% з них чиниться в умовах неочевидності. Кількість крадіжок залежить і від пори року. На весняно-літній період, приміром, припадає 65% таких діянь; найбільша їх кількість відбувається в травні-червні, а найменша – у грудні. Як свідчить практика, крадіжок, що вчиняються в сільській місцевості в денний час, дещо більше того, що фіксує офіційна статистика. Деякі злодії, навпаки, вважаючи за краще красти в нічний час, але це трапляється досить рідко (можливо тому, що більшість сільських жителів в нічний час перебувають в домівках).

Слід зазначити, що латентність злочинності на селі значно вища, ніж у містах. За експертними оцінками, з різних причин (небажання залучати родичів, знайомих у сферу уваги органів поліції; побоювання викликів у правоохоронні органи; помсти з боку злочинців; правовий нігілізм та ін.) в правоохоронні органи сповіщається не більше як 30 % усіх злочинів, що скоюються в сільській місцевості [12, с.148].

Результати проведеного аналізу кримінологічних досліджень дозволили зробити висновок про досить стійкі особливості злочинності у сільській місцевості і, зокрема, розкрадань державного або колективного майна. Встановлено, що у структурі загальнокримінальної майнової злочинності села відсоток розкрадань державного та суспільного майна в два рази вище, а відсоток крадіжок особистого майна – в 1,5 рази нижче у порівнянні з відсотком цих злочинів в структурі міської злочинності. На селі вище відсоток умисного знищення або пошкодження майна і нижче відсоток шахрайства. Дані Департаменту інформатизації МВС України дозволили підсумувати, що основну частину крадіжок, вчинених у сільській

місцевості, становлять крадіжки з незаконним проникненням у житло, або інше приміщення. Квартирні крадіжки (невеликий відсоток, що мають місце в селищах міського типу, які відносяться до сільської місцевості) в межах дослідження були віднесені до так званих міських злочинів: їх переважна кількість здійснюється в містах і селищах міського типу. В основному цим видом злочинів вражені обласні центри – на них припадає майже половина квартирних крадіжок, що здійснюються в містах.

Встановлено, що розкрадання майна в сільській місцевості, в основному, вчиняються в дрібних і середніх розмірах, в особливо крупних розмірах розкрадання складають близько 20,8%. Викрадаються сільськогосподарська продукція, продукти рільництва і садівництва, худоба і продукція тваринництва, паливно-мастильні і будівельні матеріали, сільськогосподарський інвентар, а також грошові кошти. Збиток, що заподіюється розкраданнями в сільському господарстві, складає 18% від суми всього збитку, який заподіюється розкраданнями. В залежності від предмету та його місцезнаходження крадіжки індивідуального майна можуть вчинятись із житла (будинок, дача, комора); господарських приміщень (гараж, сарай, сінник); присадибних ділянок, полів. Нерідко місцем злочину на селі стають торговельні точки, сільські кафе.

Література

1. Головкін Б. М. Кримінологічна характеристика та запобігання корисливій і корисливо-насильницькій злочинності жінок в Україні / Б. М. Головкіна, А. Б. Блага, С. С. Шрамко // Питання боротьби зі злочинністю : зб. наук. пр. – Х. : ТОВ «Кросс-роуд», 2007. – Вип. 14. – С.102–124.
2. Акаев Э. Б. Социально-экономическая география: Понятийно-терминологический словарь / Акаев Э. Б. – М. : 1984. – С.217–218.
3. Географический энциклопедический словарь Понятие и термины / гл. ред. А. Ф. Трешников. – М. : Сов. энцикл., 1988. – 432 с.

4. Народонаселение : энциклопедический словарь / гл. ред. Г. Г. Меликьян. – М. : Большая Рос. энцикл., 1994. – 640 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Укл. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
6. Олійник Я. Б. Соціальний розвиток села і територій сільського типу : [навч. посіб.] / Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К. : ВГА «Обрії», 2003. – 128 с.
7. Ковалев С. А. Избранные труды / Ковалев С. А. – Смоленск : Ойкумена, 2003. – 438 с.
8. Гринюк Т. А. Географія сільської місцевості Київської області : [навч. посіб.] / Т. А. Гринюк, В. В. Загородній. – К. : Держ. пед. ун-т, 1996. – 130 с.
9. Забрянский Г. И. Актуальные проблемы профилактики преступлений в сельской местности / Забрянский Г. И. – Краснодар, 1983. – 80 с.
10. Антонян Ю. М. Преступность в сельской местности и ее профилактика / Антонян Ю. М. – М. : ВНИИ МВД СССР, 1980. – 56 с.
11. Сорокин Александр Борисович. Криминологическая характеристика и предупреждение преступлений в сельской местности : дис. кандидата юрид. наук : 12.00.08 / Сорокин Александр Борисович. – Ростов-на-Дону, 2005. – 25 с.
12. Лихолоб В.Г. Деякі особливості корисливої злочинності в сільській місцевості

SUMMARY

The article concludes that there are rather persistent peculiarities of crime in rural areas and, in particular, the theft of state or collective property. It was established that in the structure of common-property crime of the village the percentage of thefts of state and social property was twice as high and the percentage of personal thefts was 1.5 times lower than in the percentage of these crimes in the structure of urban crime. In the village, a higher percentage of intentional destruction or damage to property and a lower percentage of fraud.

/ В.Г. Лихолоб, В.І.Скрибец // Удосконалення кримінального законодавства України : зб. наук. пр. – К. : Укр. акад. внутр. справ, 1996. – 166 с.

13. Сюравич В.Г. Обставини, що зумовлюють корисливі злочини в аграрному секторі економіки України // Наук. вісн. Нац. акад. внутр. справ України. – 2002. – № 4. – С. 42–49.

14. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

15. Місюра Н. М. Типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування крадіжок індивідуального майна, вчинених у сільській місцевості, та дії слідчого щодо їх вирішення / Н. М. Місюра // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – К., 2011. – № 11. – С. 260–267.